

Eduskunnan suurelle valiokunnalle

Kansalaiskuuleminen Suomen EU-puheenjohtajuuskauden painopistealueista

17.10.2018

Suomen Pakolaisapu ry:n lausunto: Suomen EU-puheenjohtajuuskauden painopistealueista

Suomen Pakolaisapu kiittää mahdollisuudesta lausua otsikossa mainitussa asiassa ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

Suomen puheenjohtajuus Euroopan unionin neuvostossa alkaa hyvin mielenkiintoiseen mutta myös haastavaan aikaan. Ilmiöt kuten Brexit, vuoden 2015 pakolaistilanne sekä populismin nousu ovat haastaneet unionin yhtenäisyyttä ja päätöksentekokykyä. Kevään europarlamenttivaalit tulevat monella tapaa määrittelemään unionin tulevaisuutta ja suuntaa.

Suomen Pakolaisapu (Pakolaisapu) uskoo vahvasti kansainvälisen yhteistyön hyötyihin. Työmme keskiössä on Geneven yleissopimus – asiakirja, jossa asetetaan yhteiset arvot ja määritellään kansainvälisen yhteisön vastuu vainoa ja konflikteja pakenevien suojelusta. Tällä hetkellä Pakolaisapua huolestuttaa EU:n jatkuvakestoisen sitoutumisen yleissopimuksen arvoihin ja niiden nyt jo 68,5 miljoonan ihmisen auttamiseen, jotka ovat joutuneet pakenemaan.

Yhteisen turvapaikkajärjestelmän kehittäminen

Yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän lainsäädäntökokonaisuuden osat ovat tällä hetkellä päätöksentekoprosessin eri vaiheissa. Vaikka uudistus etenee, kysymystä EU:n solidaarisuudesta ja vastuunjaosta ei ole vielä määritetty. Pakolaisapu on huolissaan EU:n turvapaikkapolitiikan suunnasta, jonka tavoitteena vaikuttaa yhä useammin olevan suojeluvollisuuksien ja turvapaikkakäsittelyn ulkoistaminen EU:n ulkopuolisiin maihin.

Pakolaisapu tukee yhteistä eurooppalaista lähestymistapaa turvapaikkajärjestelmään. Uudistuksen tavoitteet, kuten järjestelmän yhtenäistäminen ja turvapaikkaprosessien laadun parantaminen, ovat tärkeitä ja edistämisen arvoisia. Samanaikaisesti Pakolaisapua huolestuttaa, että yhteinen eurooppalainen lähestymistapa on yhä useammin keskittynyt rajoittamaan turvapaikanhakijoiden saapumista EU:hun. Pakolaisapu haluaa myös korostaa EU:n sisäisen solidaarisuusmekanismin ja vastuunjaon tärkeyttä kansainvälisten sitoumusten täyttämiseksi. Ilman sitovaa vastuunjakoa pidämme myös todennäköisenä, että EU kohtaa poliittisen kriisin pakolaistilanteen uudelleen kärjistyessä.

Pakolaisapu painottaa, että turvapaikan hakeminen ja pääsy kansainväliseen suojeluun ovat Geneven pakolaissopimuksen kulmakiviä. Järjestelmä, jossa jäsenmaiden turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vastaanotto perustuu vapaaehtoisuuteen, tulee vääjäämättä johtamaan epätasaiseen vastuunjakoon ja siihen, että pieni osa jäsenmaista kantaa suuren vastuun koko unionin solidaarisuudesta.

Pakolaisapu haluaa myös painottaa pakolaisten uudelleensijoittamisen tarvetta. Uudelleensijoittamispaikkojen määrä on vähentynyt samalla kuin tarve on kasvanut. Uudelleensijoittaminen on yksi turvallisimmista keinoista pakolaisten vastaanotolle niin vastaanottavalle valtiolle kuin pakolaisille.

Kehittämällä ja hyväksymällä laillisia reittejä EU osoittaisi solidaarisuutta ja heikentäisi samalla ihmiskauppa- ja salakuljetusverkostoja. Tässä asiassa on viime aikoina nähty positiivista kehitystä; muun muassa 20 EU:n jäsenvaltion sitoumus ottaa vastaan yli 50 000 pakolaista lokakuuhun 2019 mennessä, neuvottelut unionin uudelleensijoittamiskehyksen perustamisesta sekä EASO:n sitoutumisesta yhteisöpohjaisen sponsoroinnin kokeilemiseen.

Pakolaisapu suosittelee, että Suomi

- edistää EU:n jatkuvaa sitoutumista Geneven yleissopimuksen arvoihin ja niiden täytäntöönpanoa kaikessa kansainvälistä suojelua koskevassa lainsäädännössä.
- jatkaa työtä tehokkaan mekanismin luomiseksi turvapaikanhakijoiden siirtämiseen niiltä EU:n jäsenvaltioilta, jotka saavat suhteettoman paljon turvapaikkahakemuksia, muihin EU:n jäsenvaltioihin osana Dublin-asetuksen uudistusta.
- edistää Välimeren alueellisen mekanismin perustamista merellä pelastettujen henkilöiden vastaanottamiseen ja hakemusten käsittelemiseen. Tällaista mekanismia on tuettava solidaarisuustoimenpiteillä koko alueella.
- edistää laillisten reittien kehittämistä solidaarisuuden vahvistamiseksi ja salakuljetuksen heikentämiseksi.
- varmistaa, että EU:n yhteistyö alkuperä- ja kauttakulkumaiden kanssa pyrkii laajentamaan suojelun mahdollisuuksia maailmanlaajuisesti sen sijaan, että se siirtäisi suojeluvollisuuksia EU:n ulkopuolelle.
- keskittyy oikeudenmukaisen turvapaikkamenettelyn kehittämiseen pakollisten hyväksyttävyyden arviointien sijaan. Pakolaisapu pitää huolestuttavana, että unioni ottaisi käyttöön pakolliset turvallisten kolmansien maiden määritelmät turvapaikkahakemuksen arvioinnissa. Menettelyjen on oltava täysin EU:n perusoikeuksien ja menettelyllisten takeiden mukaisia, mukaan lukien oikeus tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin.
- varmistaa, että turvapaikanhakijat, joilla on erityistarpeita, saavat tarvitsemansa tuen. Yksin tulleiden lasten kohdalla sekä huoltajan että laillisen edustajan nopeat nimitykset ovat erityisen tärkeitä. Pakolaisapu haluaa myös toistaa näkemyksensä, jonka mukaan lapsia ei pidä ottaa säilöön maahanmuuttoa koskevia tarkoituksia varten riippumatta heidän oikeudellisesta tai heidän vanhempiansa asemasta. Säilöönotto ei ole koskaan lapsen edun mukaista. Samalla haluamme alleviivata kantaamme siitä, että lapsen tilannetta tulisi aina ensisijaisesti tulkita lastensuojelullisesta ja -oikeudellisesta tulokulmasta.

Pakolaistilanne ratkaistaan yhteistyöllä

Suurin osa maailman siirtymään joutuneista ihmisistä, 85 prosenttia, oleskelee EU:n ulkopuolella kehitysmaissa. Monet vastaanottajamaat ovat suuren paineen alla ja tarvitsevat kansainvälisen yhteisön tukea voidakseen vastaanottaa pakolaisia humanilla ja kestäväällä tavalla. Tämä tarve voimistuu entisestään, kun ilmastonmuutoksen vaikutukset kiihtyvät, sillä suuri osa maailman siirtymään joutuneista asuu niin kutsutuissa ilmaston hotspot-maissa.

EU:n yhteistyö unionin ulkopuolisten maiden kanssa sekä vastaanottomaiden tuki on äärimmäisen tärkeää pakolaisten oikeudenmukaisen ja inhimillisen kohtelun varmistamiseksi. EU:n monivuotinen rahoituskehys 2021-2027 on ratkaiseva työkalu pakolaisuuden ennaltaehkäisemiseksi ja suojelun varmistamiseksi niin unionin sisällä kuin globaalillakin tasolla.

Tässä yhteydessä kokonaisvaltainen lähestymistapa, vastuullisuus ja solidaarisuus on otettava huomioon monivuotisen rahoituskehysten ensisijaisissa tavoitteissa ja täytäntöönpanossa. Unionin sisällä tämä tarkoittaa EU:n jatkuvaa tukea pakolaisten vastaanotolle ja kotoutumiselle AMIF- ja muiden rahastojen kautta. Pakolaisapu pitää tärkeänä, että kotoutumisen tukeminen on vahva teema jäsenvaltioiden kansallisessa AMIF-rahoituksessa. Globaalilla tasolla solidaarisuus tarkoittaa

myös humanitaarisen rahoituksen tarjoamista vastaamaan kasvavia globaaleja tarpeita ja luomaan omat kehitysresurssit säännöllisten kehitysohjelmien lisäksi.

Kuten New Yorkin julkilausumassa määriteltiin, pakolaisasiainvaltuutettu ehdotti pakolaisia koskevaa maailmanlaajuisesta sopimusta – Global Compact for Refugees – osana vuosikertomustaan YK:n yleiskokouksessa syksyllä 2018. Tulevien vuosien työ sopimuksen täytäntöönpanon kanssa on äärimmäisen tärkeää, jotta kompaktilla olisi todellinen vaikutus. Puheenjohtajamaana Suomi voi varmistaa, että tämän ennenäkemättömän kansainvälisen sopimuksen tavoitteet toteutuvat käytännössä jatkamalla EU:n tukea sopimustyölle.

Pakolaisapu suosittelee, että Suomi

- varmistaa, että EU tukee unionin ulkopuolisia maita, jotka vastaanottavat suuria määriä pakolaisia.
- varmistaa EU-maiden jatkuvan sitoumuksen kotoutumisen tukemiseen kannustamalla EU:n jäsenvaltioita jakamaan ja käyttämään vähintään 30 prosenttia kansallisesta AMIF-rahoituksestaan kotouttamiseen.
- vahvistaa EU:n roolia maailman johtavana kehitysavun myöntäjänä. Pakolaisapu pitää tärkeänä, että resurssit kohdistetaan niihin maihin, joissa resursseja tarvitaan eniten. Pakolaisapu haluaa korostaa, että kehitysapua ei pidä käyttää ulkopoliittikan tai maahanmuuttotavoitteiden toteuttamiseen, vaan hauraiden maiden tukemiseen.
- varmistaa, että maailmanlaajuiselle sopimukselle pakolaisten vastaanotosta – Global Compact for Refugees – ja sen täytäntöönpanolle annetaan riittävä rahoitus ja tuki EU-mailta.

Kunnioitavasti,

Suomen Pakolaisapu ry



Annu Lehtinen, toiminnanjohtaja



Ida Schauman, asiantuntija

Lisätiedot:

Annu Lehtinen, 044 719 1771, annu.lehtinen@pakolaisapu.fi

Ida Schauman, 040 560 0772, ida.schauman@pakolaisapu.fi

Suomen Pakolaisapu

Suomen Pakolaisapu tukee pakolaisia ja siirtolaisia toimimaan aktiivisesti arjessa ja yhteiskunnassa. Pakolaisapu on kansainvälisen pakolaistyön ja kehitysyhteistyön asiantuntija, jonka tärkein tehtävä on edistää pakolaisten perusoikeuksia. Pakolaisapu vähentää köyhyyttä kouluttamalla aikuisia pitkittyneissä pakolaistilanteissa.

Pakolaisapu on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton kansalaisjärjestö. Järjestö on YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n yhteistyökumppani. Pakolaisapu on perustettu vuonna 1965. Pakolaisavulla on 21 jäsenjärjestöä ja yli 400 henkilöjäsentä.